

LÄROSTYCKE FÖR UNGDOMEN :
SKISSER & SCHERZON
från ett Flygellock

I en Europeisk Storstad i början av 1900-talet finner Vi två Barndomskamrater
kamperande med en Flygel i ett uselt rum i ett solfattigt Gårdshus .
Gustl Kubicek studerar vid musikaliska Akademien .
Adi Hitler på Konsthögskolan . Säger han .

Personer

Efter Världskriget kallas *GUSTL* (*den äldre*) till en krigsförbrytar-kommission med en kvinnlig rysk *KOMMISARIE* för att berätta om sin ungdomstid med *ADI* , då död .

SARA, en femtonårig pianoelev till *GUSTL* (*den yngre*) , sprider ljuva vibrationer och någon cynisk replik från Adi . Vars blå ögon förtrollar henne .

Mot slutet uppenbarar sig en avlägsnare och avdankad bekantskap upp :
Cabaretsångerskan *KITTY KRAUTZE* (Kommisarien)
och ackompanjatören *FRIEDRICH VON PIMMELMANN* (Gustl d.ä.)

SCENOGRAFI

I Hästsko-arenans mitt en Flygel , inpressad mellan två sängar , nattduksbord , byrå , kommod , bord med två stolar , förvaringskistor ; och travar med böcker .

Två fönster släpper in sparsamma ljusridåer .

En fotogenlampa är inte mycket till hjälp i det dystra rummet .

I fonden ett högre Spelrum ; ett kontorsrum med bord och stol i barockstil för Förhørsledaren . En pinnstol för den anklagade .

Ovan och runt Åskådarna , ett 360 graders Panorama för Ljusspel och resor i tid och rum .

SCEN 1 : FÖRHÖRSRUMMET

Kommisarien : Du var en vän till Adi Hitler ?

Gustl : Ja

K : Sedan när ?

G : Sedan 1904

K : Vad betyder det ? Han var ju ingenting på den tiden ...

G : Lika fullt . Jag var hans vän .

K : Hans ... hrm ... vän . Vad tjänade Ni på det ?

G: Ingenting .

K: Men Ni tillstår att ni var hans vän ! Gav han Er pengar ?

G: Nej .

K: Mat ?

G: Ingetdera

K: En bil ? Ett hus ?

G: Ingetdera . Han var 19 jag var 18 !

K: Försåg han Er med ... hrm ... vackra kvinnor .

G: Sorry ! Inte det heller .

K: Ni stod nära varann ?

G: Vi var vänner !

K: Jaha , vänner . Nära vänner ... hm ... Nånsin osams ?

G: Ofta !

K: Hur ofta ?

G: Varannan timme !

K: Jag skulle råda Er att inte skämta om saken .
Ni var oense ? Om kvinnor ?

G: Om det mesta ... (Knappt hörbart :) Jag kunde mördat honom ...

K: Vasa ? Ni kunde mördat honom ! Varför slog Ni inte ihjäl fanskapet !
Ni hade besparat oss ett världskrig ! Vasa !?

G: Han var min vän ... min ende ... vän ... faktiskt .

En lång paus . Kommissarien tänder en cigarett . Erbjuder Gustl , som avböjer .
Hon antecknar . Han tar in rökdimmorna runt rummet ...

SCEN 2 : PANORAMAT & RUMMET

Nu exploderar Ledskärmarna i överflygande Strids-bombare .
Krevader av ljus och ljud skakar Salong och Teaterhimmel .
Från Klichéfabriken plockar vi fram ”Valkyrie-ritten” ,
Wagners bästa movie score , enligt Coppola !

Ljuset tonas i rummet ; först i fotogenlampan , omsider dagas det utanför fönstren ...

Ett ruinlandskap kommer med en spröd melodi att förvandlas
till Wiens magnifika Sekelskifteshus . Det är 1908 .

Adi och Gustl kommer bärande en rese-koffert . Adi elegant kostym-ekiperad
med den svarta kappen med silverknoppen i armvecket .
Gustl har en finkostym av lantligare stuk .

De lyckas kränga in kofferten och under det följande avslöjar den sitt innehåll .
Klädbyten , porträtt , notpärmar ... men framför allt medhavd förtäring från Gustls
föräldrahem . Innan ens maten finns på bordet har
Adi börjat smågnaga under följande dialog .

Adi: Ah ! Dina Föräldrar ! Dina gudomliga Föräaaa ... Stek !!

Gustl: Far och Mor gratulerar till Akademien . De önskar all Vägång !

Adi: Och Sylt ! Hemlagat ! Hemlagat ...hummmm ...

Gustl: Far sände Dig en , som han sa , en smärre gratifikation ...

Adi: (stoppar snabbt ned sedeln) Jag har mjölk ... nånstans ... tror jag ...

Medans Adi letar i fönstersmygar och i kommoden , sjunker en efter resan utmattad Gustl
ner på en av sängarna , efter att ha rensat borden dammig boktrav och gäspande hostat .

Adi: Fel säng ! Gustl !! Promenad ! Promenad !!

Gustl: (trött) Promenad ? Ah , Promenad !

Adi har inte ägnat honom en blick . Efter att ha gett upp mjölken och snabbt kritiskt
konstaterat resterande kläd-innehåll i kofferten ,
sliter han bryskt upp Gustl och stuvar runt i rekvisitan .
Gustls säng skjuts in under ett mystiskt täckelse (flygeln) belamrat med böcker och
målarprylar ; vattenfärgs-skisserna virvlar ned på den kommande Promenadvägen .
Han skuffar runt den somnambule Vännen , mens han stegar upp rutten .
Diverse mummel kompar Promenaden , där Gustl styrs runt den trånga slingan ...

Adi: Nu till Operan !

Gustl: Nu ? Till Operan ! Adi , det var en lång resa ... jag ...

Adi: ”Den flygande Holländarn” . Gustl , Mästaren ! Vår Gud !

Gustl: Herregud ...

Adi: Tredje Raden , Gustl , tredje ! Vi får sitta för en gångs skull !

Gustl (för sig själv): Jag vill helst ligga ...

Adi smågnolar accelererande , mens han stadgar Gustl och ikläder honom passande stass framför en spegel . En klassisk i empir , det enda som lyser upp tristessen och vittnar om hyr-rummets Världinna , Frau Kratzte . Hennes Primadonna porträtt hänger bredvid .
Adi tjenixar åt henne , medans Gustl förökar fokusera .

Adi: Jag meddelade Fru Krautze att min vän Herr Gustl Kubicek studerar till Dirigent på den kungligaste av Akademier ... paramparam ... den Musikaliska !

Och att han härstädes begynner sin lysande karriär som en av Rikets ledande !
Det är av vitalt intresse att han sålunda kan studera det intrikata spelet mellan gudomlig Dirigent och himmelsk orkester ! En spegelbild av en blivande Wagner , en Bruckner ...

Gustl: En Lantis med storhetsvansinne !

Adi: Rätt tänkt ! Fru Krautze var djupt imponerad ! Sisådär , något sänar presentabel !
Varför detta dystra minspel , min gode Herre ! Holländarn , min vän ! Den flygande !

Det intensiva vintriga påklädandet framför spegeln avstannar och de ser varann ordentligt för första gången denna kväll . Adi rättar till pälskragen ,
låter händerna vila på vännens axlar ...

Gustl ska säga något , men Adi tystar med fingret . Han täcker hans ögon och snurrar honom försiktigt på rätt plats . Gustl blundar fortfarande men väcks av kraschandet från böcker och konstnärskon , när Adi låter Täckelset falla
och Flygeln stiger fram i all sin glans !

Gustl skingrar dammolnet och står länge stirrande frusen . Går sen i trans fram till flygellocket ! Låst ! Han vänder sig , fortfarande mållös och ser Adi dingla med nyckeln .
Gustl gör en halvvägs tacksamt omfamnande gest i ultrarapid ;
Adi skuffar snabbt ned honom på en framtröad pianostol
och snurrar honom i rätt position
Adi låser irriterat upp ! Han slår några ilskna accord !

Adi: Seså ! Maestro Kubicek !

Han ruskar mer liv i Gustl som sömndrucket letar fram till Ouvertyren till ”Rienzi” ,,,

Gustl letar sig fram i den wagnerska tonvärlden , pausar , tar om ... alltmer vaknande .
Adi tycks simma in i minnen av Operan . Han träder en egendomlig drömsk
tranedans i rummets trånga labyrint ...

Adi: Rienzi ... Rienzi ! Vårt första möte ... under Kejsartribunen !
Du var snabbare till bästa Pelaren . Min Pelare . Bästa överblicken ! Bästa Akustiken !
SKITSTÖVEL !

Gustl: Billigaste ståplatserna ! (*Gäsp...*)

Adi: Nu Gustl ! Ögonblicket är inne ! Vår Opera , Gustl !
Jag ser den här inne ! Jag hör den ! Vi lever som hundar !
Men är vi inte Vargar som söker sin flock ! Vi ylar mot Månen !
En nymåne ... en ny början ! Ett nytt ... Rike !
Gustl , du och jag ... och vår skapade Opera ! ”Preludium” !
”Till vår Eva !”

Gustl: Vår Eva ? Din Adi ! Hon var inte min musa direkt . Aaaaajjjj ...

Adi har slagit ner locket över Gustls fingrar ; Han slår med käppen mot flygellocket , sparkar
till stolen så Gustl nästan snurra av , rättar noggrant till sin klädsel .

Adi: Vi är sena ! Fort ! Fort !

SCEN 3 : PANORAMAT : OPERAMONTAGE

Nittonhundralets första årtionde var i Filmens Barndom ; Nyfiket och länge betraktade
Kameran samtiden ; dess tekniska under , bilar och spårvagnar bland fattigkärror och
rikemans-kalescher ; en promenad-idyll med Caféer , där tidningsläsande fick ta tid vid en
svalnad kaffekopp : där blickar diskret utforskade en hjärtas älskad .

Vi låter de gamla film-bilderna beskriva Storstaden och dess magnifika Operahus ;
de nattliga Varietéernas neon speglasi gatstenars glans ;
gaslyktor under kyrkspiror och stjärnehimlar ...

Vi blandar den gamla silver-cellouiden med försiktigt animerade målningar ;
vilka senare i pjäsen kommer att igenkännas som Adis
Kulliss-skisser till den gemensamma Operan !

*Ett Wagner-portpuri av Richards best hits ackompanjerar plus stylistiskt elektroniska sjök och Gustls flygel .
Mästarns tematiska program-musik får gärna intrepetera då och då ...*

SCEN 4 : FÖRHÖRLOKALEN / RUMMET

Kommissarien sorterar sina papper och startar Diktafonen .

Parallellt ser vi Gustl i sängen pysslande med sina notpärmar ,
antecknande , nynnade för sig själv ...
Adi promenerar helt-om-snurrande fram och tillbaka ,
skissar , bokbläddar ... allt frenetiskt oorganiserat !

Kommissarien : Stämmer den här adressen ? Tack ! Jaha ... jaha !
Sålunda ... sålunda ... ni två ... tillsammans . Inga flickor på rummet ?

Gustl : Dagligen !

K : Ser man på ! Ser man på ! Könsumgänge ?

G : Bara genom väggarna ! Lyhört värre ... Som sagt ; Adi var 19 , jag var 18

K (flörtiga finande) : Sen Pubertet ? Ha ! Bodde Ni i bordelldistriktet ?

G : Flickorna var tyvärr mina Pianoelever .

K : Jaså . Ja , jag följer bara Protokollet ! Låt se ! Erfor Ni några veneriska sjukdomar ?

G : Bara på Nöjesfältet ! (härmar Adi) Späckat med syndfulla själar . Sjukt förlorade i
syndiga nöjesvivar ! Kulturfattiga och ansiktslösa . (egna rösten) Allt enligt Adis filosofiska
uttalanden ! (Adi :) Djuriskt förlorade i erotiska fantasier . Bakdantare och sodomister !

Å (antecknar) : Jaha . Sodomi ? Ja ... om man säger ... bakifrån ...

Å : Också i Parlamentet ! I kyrkorna ! I ... Industrin ! Ännu ett citat från Adi : ”Endast
Konstnären är den gudomlige Budbäraren av frälsning för en förlorad Värld !
Hrm ... Militärer och diktatorer var avskum . Sexuellt hämmade ! Hrm ...
Förlåt förtjusande fru Förhørsledaer !

K (vaknar upp till ironin) : Herr Kubicek . Ni har avtjänat knappt ett år ... straff kan förlängas
Herr Kubicek ... förresten ... är Herrn Jude ?

G : Inte omöjligt . Europa runt sekelskiftet var en ormgrop av raser och löst folk ...

K : Er vän Adi lär haft judiskt påbrå !

G : Skulle inte förvåna mig ... han var en ganska kul jävel !

K : Hrm , stämmer de här tidigare adresserna ? Hur länge hade Ni ... hrm...
umgått i den här mindre orten ?

G: Vi umgicks i fyra år ... innan han gick upp i ... ska vi säga ... Götterdämmerung !

K: Och var i Landet befinner vi oss då ?

G: Fru Kommissarie ! Om Ni lämnar protokollet därhän , stänger av diktafonen ... bara lyssnar . Bara lyssnar ... det här är en Stadshemlighet ... Jag har inte yppat detta för någon tidigare . Tack ! Det fanns en tidig ... säger en ... tidigt dyrkad kvinna i hans liv !

K: Inget nytt för oss ! Allt finns dokumenterat ! Nåja ... fortsatt !

Kärlekstemat från ”Tristan och Isolde” har tonats in ...

SCEN 5 : PANORAMAT : KÄRLEK / PROMENADER

Gustl vid Flygeln , Adi drömmande halvt sovande i Gustls säng ,
den som sticker in under flygeln ...

Det kommer att visa sig att han gör ett kol-kritat Porträtt av Eva ...

Panoramats skildrar den lantliga idyllen , utsikter mot skogar , berg och rullande moln .
Småstadens karamell-kåkar , flodens solglitter , trädens paraplyer , under vilka
Medborgarna afton-klädda strövar sin promenad ,
Lyftande hattar , ströende vänliga vinkningar och diskretare ögonkast .

I detta bakgrundslandskap ritar sig så den skissande proceduren med Porträttet in .
Ibland hastigt överstruket , återtagit , förbättrat ...
bara ögonen finns kvar vid Montagens slut . (Live-kamera kombo !)

Vuxne Gustl (Voice over): Sommar som höst , vinter och vår , ... året om .
Efter kvällsvarden , vid dagens slut ... promenerade man längs med floden ,
utmed allén , under trädskronorna mellan de två broarna .
Sakta skridande som ett bättre begravningsståg ... fast med muntra miner ,
glada hälsningar ... en försiktig vinkning , ett diskretare ögonkast .
Och så plötsligt ; en Uppenbarelse ! Som nedsänd i en Deus-ex machina av
välvilliga Gudomligheter . Eva !

Det var Adi som viskade namnet mens han pressade blodet från min hand .
Egentligen hette hon nåt prosaiskt , som jag glömt . Hennes ledsagande Moder har jag
försökt glömma ... en högst prosaisk ragata ! I varje fall ; för Adi var Eva ren Poesi !
En Vattennymf stigen ur Teater-maskineriets forfarande flod .
Att förkunna renhet och förtröstan till Jungfrulighetens heliga altare !
Ett heligt Budskap om Moderlighetens heliga Sakrament !
Eva , Urmodern ! Den perfekta kvinnan !
Och så vidare , enligt Adi . Rena rama Rappakaljan !

När Montaget nått sitt slut och Gustl låtit pedalen förlänga sluttonen ;
Har Adi kravlat sig fram med den färdiga kolteckningen .
Han skrynklar den till en boll och kastar den i nacken på Gustl .
Han vänder sig om och för första gången i den här pjäsen
brister båda ut i en spontan skrattsalva ...

SCEN 6 : KONTORET : OM EVOR

Komisarien : Denna Eva ... den här första Evan ... hur var deras förhållande ?

G : Distanserat ... omkring 200 meter kanske ...

K : Ni inser inte allvaret i Er situation . Jag måste ha fakta !

E : Om jag är precis ; kanske 237 meter . (Kommissarien suckar) Eva och Modern
spatserade förbi på Promenaden . Vi stod halvt dolda bakom ... ursäktade fakta ... Piss-kuren .

K : Er vanliga mötesplats ... får man förmoda . haha !

G : Den var ett förtjusande litet Lusthus med snickarglädje , omgivet av en tulipan-rabatt ,
en liten singelstig slingrade sig upp för kullen , man kunde ...

K (avbryter :) Jaja ! Var förhållandet sexueellt ?

G : Helt och hållet sensueellt ! 237 meter . som sagt !

Kommissarien fryner irriterat och dyker skyddande ner i sitt Protokoll .

K : Gustl Kubicek . Född 1890 . Möbelhantverkare ... Examen Musikaliska
Akademin ... krigstjänst ... menig soldat ... sårad ... familj ... tre söner ... tjänsteman på
mindre ort ! Vad hände med Dirigentkarriären ?

G : Bortkastad ... med de andra handgranaterna !

K : Ha . Er sate vän Adi blev åtminstone korpral !

G : En gammal vana från vår ungdomstid . Kommenderande med Ordets gåva !
Han kunde gasta nåt för djävligt !

K : Ni skildes åt sommaren 1908 . 30 år senare ses Ni ... i Bay ... rue ... thhh !

G : Klassträff , han och jag och Rikard .

K : Rickard ? Yrke och dåvarande adress ?

G.: Schlagerkompositör . Bayreuth . Han förefinnes i trädgården ... vid Monumentet !
Rikard Wagner .

K.: Förhöret avslutas 22,35 , söndagen 23 mars .

SCEN 6 : RUMMET : RIKET

Rummet belyses endast av en gårdslampa , som knappt avslöjar de två fönstren .
En smäll väcker den halvslumrande Gustl . Adi sliter av hans täcke ,
draperar det över flygellocket .
Kliver sen upp på bordet och ökar ljuset från Fotogenlampan ...
Adi har en galant Pyjamas , Gustl en mer ordinär .
Han huttrar i mars-kylan . Vindpustar smyger in med skuggan från den svajande lyktan .

Adi får upp honom på flygeln , värmer honom i en och annan hårdhänt skakning .
Ner igen börjar han slänga upp köksrekvisita i lyror till Gustl .

Adi.: Se ljuset , Gustl ! Ljuset ! Mörkrets Makter ... se dig runt detta förfärliga
Helvetesrum , en Dante i sin Divina Comedia kunde knappt i sin vildaste fantasi
fundera ut detta sceneri . Du måste alltid se Ljuset , Gustl !

Gustl (upp mot lampan!): Jag är redan bländad ! Adi ... jag har tidiga lektioner ...

Adi.: Skit i dom fördömda Perukstockarna och deras infernaliska skalor ...
Avbryt inte i ett ! Var var jag ?

Gustl.: Ljuset , Gustl ... och litet Danterier !

Adi.: Försök inte ! Du vet att du är helt renons på humor !

Gustl.: Har du sagt det så ... jag tiger .

Adi har som vanligt inte lyssnat , utan börjat arrangera prylarna på täcket .
Efter ett tag :

Adi.: Varför säger du inget !? Man kan inte gå tigande genom livet !
(Gustl mumlar nåt ...) Nåja med rätt umgänge så ...
Betrakta nyckelhålet ! (styr han huvud) Där , där ...stilla !
Plötsligt letar sig en solstråle in ... en solstråle ...hrm ... vinden visslar och lockar dig ut !
Men nyckeln ... du famlar i mörkret ... hittar den inte ... du är en idiot !
(Gustl tackar) Du har den i en kedja runt nacken !
Du låser upp och en ljusramp uppenbarar ett gudomligt Landskap .

Gustl.: Vi är på Teatern ?

Adi : Gärna för mig ... men , min älskade vän . Detta är riket ! Riket ! Vårt Rike !

Gustl ser klenetroget Adi stuva om bland byttor och buteljer .

Gustl ; Halleluja !

Adi : Försök inte , du har ingen känsla för ironi . Halleluja ! Det blir 145 Ave Maria och kroppslig späkelse i tre veckor ! (De garvar)
Riket , Gustl , den ideala Staten !

Gustl : (Kollar köksrekvisitan) Ska den vara det ? Helt utan skavanker ...

Adi : För helvete , min gudomlige vän . Se här ! Eller föresten ... titta ut !
Vad ser du ! Borgarbrackornas breda bakar rakt i våra nyllen !
Kväljs av doften av deras kapitalistiska Fjärtföring ?

Gustl : Fjärt ... föring !?

Adi : Rikedomens kloakdunster . Vem och Vad betalar deras burspråk och balkonger ut mot
Paradgator och Parker ! Jo , dessa förbannade Fattigbaracker
utom synhåll för sol eker måne !
Men snart dansar mössen på bordet och fällorna klyver de feta Råttackarna !

Adi brottar upp Gustl i ett järngrepp , håller fast med en arm runt midjan , men han pekar
på sin Idealstat , som kanske kan anas på täcket ...

Adi : Se här ! Staden ! Staten har du i huvet ... men staden ! En Symfoni !
Gatstenar klinkar under skoklackarna , handen öppnar okända grindar ...
Och plötsligt runt hela ditt söta huvud ... finns Riket !

Gustl (snirklar sig ur greppet) : Det är du som är arkitekten ! Praktiskt då ...
jag menar ... någon betalar väl ?

Adi (härmar) : Någon betalar väl ? Här är en Skorpa så du håller käft !
Alltså . Vi river fattigkvarteren ! (Swishar undan kexburken !)
Breda Esplanader med alléer av alm , bok , kastanj ... leder ut mot kullarna och bergen .
Folket , festklätt ... som du minns i Linz , vår lilla stad ... promenader ...
spårvagnar förstås ... en järnväg under mark ... förorter med egna hem ...
inga hus högre än fyra våningar ... Se ljuset ! Elektriciteten !
En citykärna med Bibliotek , Teatrar , Simhallar ... allt gratis !

Gustl ; (Åter till verkligheten ;) Imorgon kanske vi gör en gemensam utflykt ...
jag kan bjuda på nåt världshus !
Om mitt schema tillåter ... hur är ditt !?

Gustl har snirklat sig ner från bordet , kollat sitt schema , sedan ner i sängen .
Adi sitter tyst kvar och spanar in sitt köksrike . När han märker att Gustl
knytet sig , sliter han upp prytlarna , gör en säck av täcket , innan han håller innehållet ner
över den slumrande kamraten . När Gustl tittar upp får han schemat
som en boll mellan de sömndruckna ögonen .

SCEN 7 : KONTORET

Kommissarien och Gustl delar en kaffe med tilltugg . sidobord viskande i en telefon .
Vi anar att hon så smått förtjusts av Gustls lockiga uppenbarelse .

Kommissarien : Redan då hade Adolf Hitler , som han sa ... ett eget rike !

Gustl : Eget är ordet ! (lång paus) Egendomligt snarare ...
jag menar vad som hände sen ...

K : Vad hände sen ?

G : Vad hände ... därefter ! Säg mig det Fru Kommissarien .
Ni är ju experterna ! Ni har ju protokollen ! Ni har den dömande makten ...

K : Ingen döms ohörd , Herr Kubicek !

G : Alltid ett sista bloss innan snaran ; Andas in aaarrrrghhhh ...

K : Vi har lämnat Teatervärlden , min Herre . Ta ett kex till .

G : Ridå ! Fiasko ! Bränn Teatern !

K : Hrm , hur menar Ni ? Redan då fanns mordiska planer ?

G : Själv-mordiska snarare ...

K : Försökte han ... skjuta sig ?

G : Han sparade det till sist . Då var drunkning eller hängning allt vi hade råd med .
Det han fruktade mest var att bli kritiserad ... refuserad ... att ingen älskade honom ,
Han fruktade nog mest recensionerna .

K : Trots allt ; Ni älskade honom ?

G : Jag tar gärna ett kex till ...

SCEN 8 : RUMMET . MORGON

Gustl vid flygeln , övande en särskilt svår Passage , där vänster hand spelar en transkripterad fras från ”Lohengrin” och höger hand en version av furioso stråkar .

Adi är nergrävd i sängen under dubbla täcken .

Efter åtskilliga repriser av den korta not-passagen har Adi irriterat rumlat runt i bolstren för att slutligen sätta sig upp och yla ... sen blir det tyst .

Gustl lyssnar till en svag kyrkklocka som slår 7 slag . Utan att titta på Adi samlar han snabbt ihop sitt gepäck och rusar åstad ...

Adi faller handlöst bakåt och begraver sig ånyo .

Utanför hörs staden vakna ...

Sara , en femtonårig flicka iklädd Skoluniform och axelväska , närmar sig försiktigt , blickande oroligt kring den främmande gårdsmiljön . Hon tvekar länge , rättar till munderingen , innan hon varsamt knackar på dörren .

Adi : Försvinn ! (Ny knackning) Försvinn !!! Vi håller på och dör här !

Sara : Herr Kubicek ?

Det hör Adi . halvnaken och vessle-lik är han vid dörren och lyss ...

Sara : Det är jag ... Sara Mandelbaum !

Adi : Magister Kubicek är utgången !

S : Ursäkta , herrn ! Vi skulle mötas ... 7 och 30 ... Färlåt om jag ...

A : Nej , nejnej ... ett ögonblick bara , fröken ! Fröken ?

S : Mandelbaum . Jag är pianoelev till ...

A : Sara ... Mandelbaum ! Javisst , javisst ... ett ögonblick ! Ska bara hitta nyckeln ...

Han sliter ett skynke av barockspegeln , kläder och ser sig själv presentabel på momangen .
Låtsas leta efter nyckeln och får upp dörren och inviterar med en chevalereskt gest .

A : Kom in snälla Mamsell , Komin , kom in ! Ursäkta vår påvra omständigheter !

Men som kämpande konstnärer ... ja detta är vår Ateljé !

Sitt ner ! Sitt ner ! Nej , inte där ! (kökspallen) Här , Mamsell Mandelbaum . Er rätta plats !
(Har fått undan pyjamasbyxor från pianostolen)

Mamsell Mandelbaum , låter som en folkvisa . Eller hur ?

För oss med musikens gudomliga gåvor ... Kan jag servera fröken något läskande ?

S : Kanske .. ett glas vatten ...

Adi har gentlemannamässiga i varje detalj koreograferat sig runt den något förvirrade Sara .
Hon sitter naglad på pianostolen , endast ögonen tar in sceneriet .
Någon sekund har hon spanat in Adis intensiva och granskande blåaste ögon .
Han snurrar runt och fixar en kopp ur en behållare . Hon tar den tveksamt .

A: Vad beklagligt att Fröken Sara och ... får jag säga Gustl ! (Nickning)
Min kollega och bäste vän ... Gustl . Ni får ursäkta hans misstag med mötet ...
Hans akademiska studier lämnar honom ingen ro ... tankar , toner , scheman ,
examination ... haha ... Men jag pratar alldeles för mycket !
Låt höra , Vad säger fröken Sara själv ?

S: (Rabblar :) Vi skulle gå gemensamt , ja . till Akademien , vi , jag , herr Kubicek , Gustl ,
7.30 , prick , jag var där 7.15 , väntade ... men jag hade ju adressen , mina lektioner börjar
först nästa vecka , jag gick hit och sen dit igen , och sen , jag vet inte hur ...

A: Seså , seså ...Ni gick helt enkelt om varann . Det var Ödets nyck att jag hade
turen att få göra Mamsellens bekantskap redan nu . Gustl har sagt mig att
fröken Mandelbaum framstår som en av hans mest lovande Elever .

S: Har han ?

A: I förtroende ... ja ! Han har kanske språkat om mig ...

S: Näe .

Oxå i det följande är stackars Sara ganska oförstående inför Adis harang .
Men hon har fångats av hans hypnotiska blick ...

A: Vi skriver en Opera för tillfället . Volund , Smeden !
Är Sara , får jag säga Sara , fröken Mandelbaum ? Just , ja . Sara känner till den Nordiska
Mytologin ? Asagudar ! Valkyrior ... en och annan Dvärg . Wagner !
Jag menar i legenderna ... Wagner vart bara kortvuxen . Men en Tonvärldens Gigant !
Men på Volund gick han bet ... ett oavslutat Storverk .
Så , Mamsell Mandelbaum, kära Sara ... Här tar vi vid !
Libretto och Scenografi ; er ödmjuka Tjänare . Musik ; er ännu ödmjukare Lärare ...

Gustl har hastigt dykt upp , ursäktande blickande mot Sara . Oroligt kastande ett getöga
mot sin kamrat . Denne har under monologen dragits till sin Spegelbild ;

Adi:
Möar flögo sunnan
Mörkskogen igenom,
Allvitr den unga
att örlog föra.
På sjöstrand sig satte
de sköna att vila,
kvinnor från södern,
kostbart lin spunno.

Egil slöts
av en av dem,
en fager mö,
i famnen den vita;
den andra var Svanvit,
med svanfjädrar flög;
den tredje system
slog sin arm
omkring Volunds
vita hals.

Gustl har under harangen smyg-beundrat den väna och sedesamt draperade Sara med sina svanvita pianofingrar , de nötbruna ögonen under svartskimrande kortklippta kalufsen ...
Turligt nog har Sara blickfast på den unge Oratorn och dennes beundrande spegelbild .

Adi : Se där har Vi vår Maestro !
Jag har just gjort fröken Mandelbaums förtjusande bekantskap !
Men nu : till Akademien . Varsågoda ! Scenen är Er .

Greppande en halsduk i ett strupgrepp om sig , virvlar han ut , lämnande Gustl och Sara åt
sina öden . Hon står upp från pianostolen och niger .
Adi , något handfallen nu , får av mössan i en tafatt hälsning .

SCEN 9 : KONTORET

En måne utanför fönstret . Bordslampan lyser knappt upp Gustl och Kommisarien .

Kommisarien : Vi har hittat fragment av Er komposition ...

Gustl : Fantastiskt ! Och jag har bara några vykort från Adi ! Kanske ett Byte ?

K : I beslag ! Hemligstämplat !

G : Ett klokt beslut !

K : Sommaren 1908 skildes era vägar ... och sedan ses ni inte på 30 år !

G : Nej ,

K : Vad var orsaken ... ni var ju ... vad säger man ... såta vänner ?

G : Ja .

Hon bläddrar . Finner och håller upp en bild av en bleknad bild av skrämd Sara .

K: Var det den här kvinnan Ni nämnde ... får se här ... Sara Mandelbaum ?
Jag läser ... Konsertpianist . Död 1944 . Konzentrationsläger Belsen . (Tystnad)

G: (Chockad :) Nej . Nej . Ja .

K: Nå ... Er vän försvinner ... och för under en längre tid därefter ett ...
ett liv som lösdrivare , ungarshotell , soppkök ... kanske prostitution .
Och Ni försöker inte finna honom för att hjälpa honom ur hans predikament .

G: Nej .

K: Och så plötsligt leder han en folkhop av huliganer i gatustrider mot det så kallade
Kejsardömet !

G: (hämtar sig) : Ja , där ser man vad skörlevnad kan leda till ! Från fnask till
Revolutionär !

SCEN 10 : RUMMET .

Sara avslutar ”Für Elise” . Gustl står bakom och för att rätta fingersättningen lutar han sig
fram och spelar före ... hans snuddningar är ansträngda, fast spännande ...

Gustl: Med beröm godkänt ! Ska vi ta en paus inför nästa Stycke !
Om det passar sig kanske jag kan få bjuda på en kringla ?

Hon nickar stumt och de krånglar sig in vid bordet . Knaprar tyst ...

Sara: Er kollega , herr ... herr ...

G: Säg ... törs jag säga Sara ? Tack ! Gustl ! (Handslag) Tack ! Ni får kalla oss vid våra
förnamn , Gustl och Adi . Om det inte blir för familjärt för Mamsell ? Tack !

De knaprar ...

S: Er kollega ... herr ... Adi . Ni skriver visst en Opera ?

G: Jaså , javisst jo ... en Opera . Ja , sen länge ... hrm ...
Vi är ju barndomskamrater ... kanske Adi nämnde ?

S: Näe ...

G: Nja , sen fyra år i alla fall. Vi träffades när han far just gått bort ...
Och hans mor dog nyligen ...

S.: Så hemskt ! Så sorgligt ! Vilken tur att han har Er !

G.: Vi stöttar varann ... så gott det går ... För Elise ?!

Åter till flygeln och den här gången blir Snuddandet definitivt bättre ...

SCEN 10 : RUMMET / KONTORET

Endast en månskära belyser rummet . I kontoret har bordslampan som annars belyst den anklagade , fått böja sig ner mot bordsskivans dokumentpärmar .

Två cigaretter glöder . Kommissarien plockar fram ett foto , sedan ett till ...

Äklagarn lyser med sin frånvaro ...

Kommissarien : Min son ! Min man !

Gustl : Det patriotiska kriget ...

Kommissarien : (bittert :) Det stora patriotiska kriget ...

De röker ; skrammel av dörrar och dämpade röster hörs i fjärran ...

Adi och Gustl är knappt synliga i varsina sängar ...

Hundskall , en port som slår ... vinande vind .

Adi : Gå bort till den smedja,
du byggt åt mig,
där finner du bälgarne
med blod bestänkta.
Dina gossars huvud
högg jag av
och lade benen
under bälgens vattengrop.

Gustl : Men huvudskålarna,
som under håret voro,
svepte jag i silver
och sände till Nidad,
och av ögonen gjorde jag
ädelstenar,
sände dem till Nidads
sluga drottning.

En vinande vind hörs i pauserna mellan stroferna ...

Adi : Men av tänderna
på de två gossarne
smidde jag bröstsmücken
och sände till Bodvild.
Nu Bodvild bär
ett barn under hjärtat,
enda dottern
till eder båda.»

Gustl : Örnvingarna ? Linor eller kran ?

Adi : En kombination ... sandsäckarna måste anpassas till hans vikt ...
Jag har en anteckning här nånstans ; han rumsterar om under täcket .
Gustl passar på att vända sig om inför sömnen ...

Kommissarien : I morgon tar en av de andra ockupationsmakterna över ...

Gustl : Vår sista natt tillsammans ... (båda ler) Das war alles !

K : Das war alles . Dankeschön . Spasiba .

De fimpar cigaretterna . Det hörs steg närma sig . Kommissarien smugglar fram ett kuvert ;
hon sträcker sig över bordet och sänker det innanför Gustls skjorta .
De fryses i ett udda famntag innan hon tar upp handbojorna .

Kommissarien : Jag skrev ut en kopia ...

Gustl : Vår Opera ?!

Scenen tonas ...

Adi uppenbarar sig med en skiss på Volunds flygarvingar och en på teatermaskineriet .
Han sätter sig hos Gustl . Denne blinkar mot skisserna ...

Adi : Hyser du känslor ... för ... Sara ?

Gustl : Hon är väldigt läraaktig ... vadå ... kän ... nej...nej ... det tro jag inte .

Adi : (Gnolar) ”Det är en ros utsprungen ... av Mose ätt och stam”

Gustl : Mycket Lustigt . För övrigt tjuartrrar hon mest om dig ... dina ögon är som djupa
brunnar . Perfekta att dränka sig i ! Din vansinnesblick kan förtrolla vem fan som helst !

Adi : Ni går långa promenader ? (retandes :) Hand i hand ?

Gustl : Fot för fot ... mot Akademien ! (paus) Din ! Konstakademien ! (paus)
För att släcka sin kärleksträngtan i någons grumliga blå brunnar !

Adi : Jag är sällan där ... arkitektstudier måste göras på plats ! Se här , stålvajrar ;
ett harnesk runt axlarna , en slags katapult för att skifta ...

Gustl : Du kom aldrig in ?

Adi : Självklart kom jag in ! Men efter en blick på de dammiga stofilerna ...
och efter att nån minut ha lidet av perukstockarnas mumlanden...
Akademier är bara bosch . Inget för genier !

Gustl : Inget jag lider av !

Adi : Bra ! Världen behöver medelmåttor ! Gift dig med Sara , skaffa en bunt bastarder ,
sluta som alkad kantor i nån lantkyrka bortom sol och måne ! Gonatt !

Gustl : Gonatt , Mister Blue-eyes !

Adi kväver honom skrattande med kudden ... några dun far till golvet ...

SCEN 11 : PANORAMAT : PRELUDE

På Filmdukarna kommer Adi och Gustls ouvertyr till ”Smeden Völund”
växa fram i svartvita och animerad xylografer ; Smeden själv , de naken-spanande bröderna
och Sköldmörnas morrondopp .

Adi & Gustl vid flygeln , skapande libretto och musik . Adi repeterar Sagan och nynnar
karaktärernas olika Ledmotiv . Gustl gör en snabb interpretering .

Adi : Naturen vaknar ... (Nynnande) Svanarna ! De tre flygande Valkyriorna ...
(swishswish) Vinden för dem mot Ulvsjön (hmmmummmm)
Låt höra ! (lyssnar) Nja ...mera himmmmmimmm ... igen !

Gustl : Vill du ha ett (Splash ackord) när dom dyker i ?

Adi : (Har inte lyssnat) Taramtaramtaram ... de jagande kungasönerna rider genom
Ulvdalen ... (ylar) och där ser de nakna skönheter , ett sprött tema letar sig in i
crescendot ... Jag lyssnar ... Jaja , det duger för nu . Var var jag ?

Gustl : De ska till å lägra frunsen ... vad sägs om det här ?

Spelar nåt smäktande som går över i humpahumpa ...
Adi är helt inne i sig själv , kollar Gustls nerskribblsde noter och
hummar för sig själv ... Gustl provar något annat , Adi nynnarna på ...

Scenen kan improviseras ytterligare mellan de två upphovsmännen ,
men vi låter scenen tonas ... för att koncentrera oss på panoramat .
Intrigen i det fornnordiska Kvädet som nu växer fram ,
kompletteras med voice-overs av Gustl , den äldre .
Musiken är ett hoppkok stulit från Wagners olika Operors Leitmotifs ..

Gustl : När jag mer än förtio år senare återsåg vårt gamla manuskript förstod jag kanske
något av de gåtor som förföljt mig genom åren . Varför försvann Adi efter sommaren och
min examen ... och utan att höra av sig alls ... men han sparade nothäftet !
Jag var inte bara en lyssnande och applåderande Publik ... han sparade vårt Preludium .
I kommissionsrapporten framställs jag som ett enda stort mähä , en nyttig idiot !
Jag borde slagit en stekpanna i huvet på fanskapet och besparat världens hans ondska .
Vi åt aldrig kött ... så vi hade ingen ... stekpanna .
Det var aldrig någon mening att käfta emot Adi . Han var allvetande .
Men han var en kratta inom musiken . Han trodde sig kunna komponera ...
så jag snodde allt vad Mästarn hade av ledmotiv , stuvade litet i kompositionen och voila :
Hans Preludium . När vi sågs i Bayreuth ... i hans operaloge .. med några hemliga gorillor
med k-pistar i mörkret bakom ... så ... så hann jag avslöja min bluff .
Jag visste det redan då ! Ljög Adi .Självklart anade jag Mästarns hand .
Men jag ville inte sära dig . Vi var besjälade , Gustl ! Man ska inse sin begränsning ...
eller sa han ... Man ska inte inse sin begränsning !

Under tiden har Eddans strofer snurrat i text och bilder ...

SCEN 12 : RUMMET . FESTEN

Adi har dukar upp en i armod arrangerad examensmåltid för Gustl och Sara .
Sara sätter en blombukett i en burk och Gustl ramar in sitt examenscertifikat på en blygsam
plats ; snart hittar Adi en bättre ...
Långt borta hörs en blåsorkester marschera förbi .
Solen ritar falnande skuggor allteftersom den nederstiger i natt ...

Adi : En skål för min käraste kamrat och bäste vän som idag med den äran avlagt sin första
delexamen och vars konsert exekverats under jubel och stående applåder ...

Gustl : Dom var på väg ut ... (Sara fnissar) Ursäkta !

Adi : Denne blygsamhetens självförvållade Martyr i Musikkonstens övre ... Salonger ...
Nä , Håll Snattran för en gångs skull ! (Sara fnittrar) går nu snart vidare på sin sceniska
via Dolorosa som en av Rikets främsta Dirigenter , kompositörer och Drama-drottningar !
Helt i avsaknad av humor och ironi kommer han även frotera sig utmärkt i den akademiska
ankdammens stillastående sörja ; Bland de självupptagna professorer och förståsigpåare
vilka förgifta vårt ursprungliga muskarv med allehanda modernistiska ... för att inte säga
mordfiska ... truddelutter . Skål och Fy för fan !

Röster hörs och Fru Krautze och Herr Pimmelmann dyker upp . Hon i en fullfjädrad
aftonklänning i Kabarét-stuk med fågelhatt , rävboa och annan sekelskiftes parafernalia .
Han är en sämre Mackie-kniven-kopia med bowler , cigarettmunstycke och
damasker ; en filur från pomada-frisyr till lackskor .

(*Det är de två Skådespelarna från den övre Scenen som hunnit ikläda sig dessa roller !*)

Adi är först Skräckslagen , därefter föga språksam... slutligen för en gångs skull berusad .

Krautze : Min Lille Adi ! Gulleponken ! Ahh , och dina förtjusande Vänner !
Gokväll i stugan ! Gokväll !

Pimmelmann : Tjena Moss ! Här har ni oss !

Krautze : Tyst Pimmelmann !

P : Ja Nådig Frun .

K : Och det här måste vara den omtalade vännen Gustl . Professor i musik .
Jag har själv vikt mitt liv åt Tonkonsten !

P : Vikt var ordet ! Dubbelvikt var Publiken !

K : Lyssna inte på den Stollen ! En cyniker i varje tum !

P : I varje önskad tum , min älskling !

K : Snattran Pimmelman ! Godafton , lilla Fröken . Hur var namnet ?
(viskar till Adi så alla hör ;) Vilken förtjusande liten vän i viken !
Aja-aja Adi ! En man med hemligheter !

Sara : Sara Mandelbaum ! Angenämmt .

P : Var inte så säker ! Aj ! (Värktad spark) Gokväll snälla Sara .
Friedrich Pimmelmann till Er tjänst !

K : Ja , ja , håll tassarna till klaviaturen !
Min ackompanjatör på scenen under hela min karriär .

P : Inte bara på scenen ...aj ... vid allehanda ... aj ... evenemang ...

K : Ta fram Korgen !

P : Här finnes Dryckjom och Läckrheter ! Varsågoda ! Varsågoda !

Han dukar upp medans Krautze inspekterar kamraterna .

K : Adi . käre Adi ... låt mig känna . Du är för mager , min älskling !

Gustl , en sådan söt pojke ... och begåvad , begåvad !
Och den lilla skönheten ... Sara var det ?

Gustl : Sara är min Pianolelev . Mycket duktig .

K : Jaha ja , ja då är ju Adi till Äktenskap ledig ? Har man en chans månnstro? tihl ...

P : Tag henne för Stålarna . (Dukar på) Det är serverat ... Damernas skål !

Det något förvirrade sällskapet har försetts med glas , skålat och krånglat sig ner vid bordet !

K : Adi , vår perfekte Gentleman vid bordet ... törs jag be om en skål ! För gammal vänskaps
skull ... (Till de andra) Det finns ingen bättre talare vid högtidliga tillfällen ,
eller hur Pimmelmann !

P : En lysande orator , minsann ! Ordets makt ... från intimaste viskning till tal till
Nationen ! Skål för den ! Tal ! Tal ! Tal !

Efter viss tvekan ställer sig Adi upp . Sara och Gustl i skräckfylld undran ...

A (*med viss ironi* : Tack , tack ... alldeles för vänligt ! En skål för fru Krautze ...
En alltid hjälpsam tillskyndare till ... kulturens ... aspirerande aktörer !
Inte bara en ... kär ... vän till mina föräldrar ! Beundrad för sin scenkonst av min fader ,
och en förtrogen till min kära mor ...

K : Din kära mor sa alltid : Jag önskar min son kunde följt i min förre Mans fotspår ...

P : Något vingliga . må man säga !

K : Shhh ... Statlig tjänsteman ! En trygg Karriär i det civila ! Då genmälte jag : Nej o nej ...
ser inte kära mor geniet i pojken . Statstjänsteman ... pyttisan . På ett dammigt kontor .
Nej och åter nej När han kan ta över hela Staten !

A : Ja , fru Krautze ... jag är er evigt tacksam ! Och Herr Pimmelmann för hans insikter
i ... Proletariates diktatur ! Och överhetens signatur !

P : Aj , där satt den ! Skål för alla Revolutionärer !

A : Sålunda , en skål för vår Världinna , inte bara vid Bordet ! (konstpaus)
Vår hyresvärdinna !

Starkt pianoackord när Panoramaskärmarna snurrar igen med ett montage av
Huvudstaden olika neonbelysta Nöjespalats ; Detta som komplement till visan
som snart exekveras av Krautze och Pimmelmann . Snart : Alla !
Denna har tragiska skilling-trucks-verser , men med en lustiger refräng .

Vi markerar att middagen förflutit och berusningen tilltaget ...

K.: I den mörkaste av gränder, dit som solen aldrig når
i det rikaste av länder fattigdomen lämnar spår
knäppta liljevita händer uti ögat frusen tår
döden kommer , döden vänder ... Se en moder på sin bår !

(Tal :) Det här var din älskade faders favoritsång , Adi !

Adi (salongsberusad): Han var en bister Tjänsteman i ... hick ... Staten , men han hade
en känsla ... hick ... för samhällets olycks ... host ... barn !

P.: Så brytes tystnaden bland husen och i flämtandet från ljusen
då sista sucken lämnar kvinnans bröst så hörs en nyföddes milda röst
Se ett barn är fött till jorden , moderns Saga all är vorden
men en ny berättas snarast om vår Olga rarast !

K, P. & A.: Världen är en Varieté , där vi alla spelar med ,
Glöm då Skrammel ifrån Kejsarriken njut musiken ifrån orkesterdiken
Lät ridån gå ut i höjden skåda sceneriet , njut av fröjden
av Ensemblen och Publiken skratta in den sista spiken

Sara.: I en loge på Varietén Olga såg sitt första ljus
(Tal ;) Ursäkta ...Min Moder sjöng den för oss barn ! (P ; Varsågod , söta Lilla !)
(Sång :) Tyst var fadern , Direktören , redan tio ungar i sitt hus
Så den senaste av gudars gåvor fick bli kvar bland smink och lådor
ja teaterblod från mor och far , fyllde Olga alla dar

A.: Redan som en liten flicka uppå lina snart hon fanns
Slog krumbukter så man hicka , och förtjuste ut i svanedans
Snarast i neon vår egen kicka , upp mot stjärnehimmel blickar
Gladast var nog Chefens ficka , där var kassan i balans

Nu samlas alla runt Gustls flygel med svingande bågare .

Alla.: Världen är en Varieté , där vi alla spelar med ,
Glöm då Skrammel ifrån Kejsarriken njut musiken ifrån orkesterdiken
Lät ridån gå upp i höjden , skåda sceneriet , njut av fröjden
av Ensemblen och Publiken skratta in den sista spiken

K.: Men som Varietéens största Stjärna , avund följde karriären
Ung blev Olga snabbt omsvärmad utav menig och sergeant
Bak kulisserna ofta härmad , när repliken hennes slant
Tungor talte , skvallret gick , smått förpestas atmosfären

P: Det stod inte längre för än Olga rymde med Sufflören
Ingen viskade från Luckan , tandagnissel , Suckan !
Uti Skådisars repliker , Thalia gömt ett språks relik .
någon viskar någon skriker , värst är den som vännen sviker

K, P & A: Världen är en Varieté , där vi alla spelar med ,
Glöm då Skrammel ifrån Kejsarriken njut musiken ifrån orkesterdiken
Låt ridån gå ut i höjden skåda sceneriet , njut av fröjden
när Ensemblen och Publiken skrattar in den sista spiken !

Ensemblen fryses i ett : Hurra ! Scenljuset tonas ...

Panoramaskärmarna lyses upp för ett sista montage och eftertexter .
Molnen mörknar , plötsliga blixtar ... Skuggspel av arméer . Städer i ruiner .
Propagandafilmer . Förfärande ljudeffekter . Krigets röster . Publikens jubel . Offrens skrik

Eller : en inzoomning i slowmotion av en orerande Hitler ända in mot rakborst-mustschen
och de ojämna tandraderna ; fryst i ett diaboliskt leende .
Överlappande den tyska ungdomen ; som låtsas-fajtande Hitler Jugend ;
I folkdräkter ring-dansande Hitler Mädchen ;
synkroniserade i massmötenas Heilanden ...

Och från Gustl : en spröd version av Preludiet från Lohengrin .

EFTERORD :

Det här Lärostycket i Brechts anda beskriver två idealistiska ynglingar i det kris- &
krigsdrabbade Europa under förra århundradet . I sin Memoarbok ”The Young Hitler I
knew” från 1955 ger August Kubizek sin version . Drag av intrigen kan kännas igen och de
försök att mellan raderna förstå en ung idealists förvandling till auktoritär folkledare .

Adi & Gustl bär släktskap med nutida osäkra slynglars ambitioner
till rikedom och berömmelse . Erövrar och Dominans . Machoismen !
I min YouTube-serie ” Scenario : Televishow ! Arrendals Scenarium ” finns dokumentären
”Burning brown - Fight foxism !” som i tre akter ilsket spårar fascismen
från Romarna till dagens Maga .

<https://www.youtube.com/watch?v=jf9AP8qlDxc>

Jag välkomnar förstås alternativa bearbetningar och uppsättningar av pjäserna .
Rent av filmatisering , televisering ... vad mer !?

Vi hörs & Syns !
Arrendal

